

NOVA INNOVATIEPLATFORM 4:

Vertrouwelijke internetcommunicatie en Togamores 2.0

Het vierde Innovatieplatform trok op 13 oktober 2016 zo'n 120 advocaten naar de Kunsthal in Rotterdam. Zij werden door AR-lid Ruben Alderse Baas en Fox-IT bijgepraat over hoe zich te digitaal wapen tegen cybercriminelen. Naast handige technische tips en tricks luidde misschien wel het belangrijkste advies: wees je bewust van de risico's en blijf altijd waakzaam! Aansluitend werd door verschillende gastsprekers uit de advocatuur met de zaal stevig gediscussieerd over togamores 2.0: welke gedragsregels zijn in 2017 aan herziening toe?

PRESENTATIE VERTROUWELIJKE INTERNETCOMMUNICATIE

Na de opening van de bijeenkomst door discussieleider Roxane van Iperen, trapte AR-lid Ruben Alderse Baas af met een presentatie over vertrouwelijke internetcommunicatie in de advocatuur. Hij schetste de onmiskenbare voordelen van digitaal werken, maar benadrukte daarbij tegelijk de noodzaak om voortdurend de risico's te onderkennen en de nodige maatregelen te treffen. Een vertrouwelijk document inscannen om te kunnen mailen is heel makkelijk, maar besef dat deze digitale kopie ook op de harde schijf van het apparaat wordt opgeslagen. Mobiel bellen is niet meer weg te denken, maar vergeet niet dat 90% van het belverkeer via internet (VoIP) loopt, met alle risico's (zoals taps) van dien. Of apps die om uw locatiegegevens en contactgegevens vragen: reuzehandig, maar hoe veilig is dat? Wat gebeurt er met die locatiegegevens en contacten zodra een app deze toegang daartoe heeft gekregen? En hanteert u op kantoor wel een wachtwoordbeleid?

Ruben Alderse Baas:
“Op de digitale snelweg heeft niemand een rijbewijs”

Op de digitale snelweg heeft niemand een rijbewijs. Besef dus goed wat u doet en vooral ook wat u niet moet doen om veilig online te communiceren, waarschuwde Alderse Baas. Daarbij geldt dat dé advocaat niet bestaat als het gaat om vertrouwelijke internetcommunicatie. Alderse Baas maakt de vergelijking met een groenteboer en een juwelier: beide zijn winkeliers maar vereisen een andere veiligheidsaanpak.

Dat geldt ook in de advocatuur: een familierechtadvocaat loopt bijvoorbeeld andere risico's dan een advocatenkantoor dat tegen de staat procedeert. Zoek dus uit welk type advocaat u bent en pas uw beveiliging daar op aan. Maak daarbij gebruik van beschikbare informatie, zoals de [quick wins](#) en [tips](#) van de NOVA en Fox-IT en de [tips](#) en de [test](#) van Alert Online.

DEMO VERTROUWELIJKE INTERNETCOMMUNICATIE

Aansluitend verzorgden Erik van Leun en Frans van Meel van [Fox-IT](#) een live demo van een computerhack, afwisselend gezien vanuit het standpunt van de cybercrimineel en het slachtoffer. Op de vraag wie van de aanwezigen in de zaal zich zorgen maakt over onveilige communicatie, steekt het grootste deel hun hand op. Terecht, want de demo liet zien hoe makkelijk je slachtoffer kunt worden van een hack. Via een 'besmette' link in een mail of corrupte bijlage neemt de aanvaller eenvoudig de pc van het slachtoffer over.

Waren spam-mails vroeger nog gemakkelijk te herkennen aan de taalfouten, tegenwoordig zijn ze soms niet meer van echt te onderscheiden. De virusscanner kan besmetting ook niet altijd voorkomen, omdat er dagelijks virussen bijkomen. Dat geldt zeker als er sprake is van een zogeheten 'zero day'-aanval, waarbij gebruik wordt gemaakt van een nog niet ontdekte kwetsbaarheid in de software, bijvoorbeeld in de Flash Player. Eenmaal besmet, kan de aanvaller alles op de gehackte pc doen: van bestanden kopiëren tot wachtwoorden stelen.

De motieven voor een hack zijn divers, variërend van datadiefstal tot fraude. Om een computerhack tegen te gaan zijn er grofweg twee opties: preventie en toezicht/monitoring. Heb je een vermoeden dat je computer is gehackt (op een 'vreemd' linkje geklikt, een wit scherm in beeld): meld dat dan direct bij de IT-afdeling of je externe IT-leverancier.

De kern om besmetting met malware en virussen te voorkomen is niet alleen de technische beveiliging, maar vooral ook de menselijke factor. Wees je bewust van de risico's en blijf voortdurend waakzaam. De [quick wins](#) en [tips](#) van de NOVA en Fox-IT kunnen hierbij helpen.

PANELDISCUSSIE TOGAMORES (1)

Het tweede deel van de middag was gereserveerd voor twee debatten rondom de herijking van de gedragsregels. In de eerste paneldiscussie was het woord aan Bart de Man (Kennedy Van der Laan), Jitteke Blussé van Oud-Alblas (Kneppelhout Korthals) en Hans Vogels (Vogels Advocaat).

Bart de Man trapt de discussie af met een oproep aan de NOvA en de commissie Gedragsregels 2017: maak ruimte voor innovatie en pas de regels daar op aan! De advocaat van de toekomst is – naast procederen en adviseren – ook nu al bezig met innoveren. De maatschappij verandert en de advocaat moet meeveranderen. Hij verwees daarbij naar het rapport van Deloitte waarin de uitdagingen voor de advocatuur worden geschetst, zoals ‘more for less’, de opkomst van legal tech en nieuwe toetreders zoals rechtsbijstandsverzekeraars en initiatieven als Rocket Lawyer.

Bart de Man: “Maak ruimte voor innovatie en pas de gedragsregels daar op aan”

Advocaten moeten in dit nieuwe speelveld hun rol oppakken, aldus De Man. Cliënten hebben een hulpvraag op het gebied van juridische bijstand en advocaten kunnen het beste een antwoord hierop bieden, met de kernwaarden uit de Advocatenwet als basis. Op de vraag wat volgens de gedragsregels zou moeten mogen om “innovatie een zwiep te geven”, is De Man duidelijk:

1. Als advocatenkantoor legal tech (zoals contracten- en compliance-tools) kunnen aanbieden;
2. Legal tech als separate entiteit kunnen opzetten;
3. In samenwerking met softwareontwikkelaars producten kunnen ontwikkelen en aanbieden aan de cliënt;
4. Kunnen deelnemen aan legal tech start-ups.

Jitteke Blussé sloot zich aan bij Bart de Man. Denk in mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden! Zij maakte direct een internationaal uitstapje naar artikel 3.6.1 van de Europese gedragsregels dat stelt dat advocaten het honorarium niet mogen delen met niet-advocaten. Die regel is volgens Blussé overbodig, met inachtneming van de kernwaarden. Je zou als advocatenkantoor juist gebruik moeten kunnen maken van investeerders. Bovendien interpreteren andere landen – zoals het Verenigd Koninkrijk – deze gedragsregel ruimer, waardoor Nederland achterop dreigt te gaan lopen bij de buitenlandse concurrentie.

Jitteke Blussé: “Denk in mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden”

Hans Vogels stelde dat innovatie ook staat voor risico nemen. Ook hij vindt dat een advocaat door de gedragsregels geholpen moet worden om te kunnen innoveren, in plaats van gehinderd. Hij stelde vast dat elke advocaat wordt gevormd door de gedragsregels, maar dat deze conform de preambule niet bindend zijn. De kernwaarden staan in de wet, dus waarom dan nog gedragsregels? Volgens Vogels zou de advocatuur de kernwaarden moeten proclameren. Hij wijst op het ‘interne kompas’ waarmee advocaten goed zelf in staat zijn om te bepalen hoe om te gaan met bijvoorbeeld de onafhankelijkheid. Dat is een open norm, die dus ontwikkeling mogelijk maakt. En wat ‘verordent’ moet worden, kan worden opgenomen in de Verordening.

Hans Vogels: “Gedragsregels moeten de advocaat helpen om te innoveren, niet hinderen”

Jitteke Blussé beaamt dat een advocaat moet kunnen vertrouwen op zijn innerlijke kompas en stelt dat toezicht door de Orde minder groot zou hoeven te zijn. Ook Bart de Man is het hiermee eens en geeft aan dat advocaten binnen het kantoor elkaar kunnen corrigeren. Daar zijn geen gedragsregels voor nodig, aldus De Man.

PANELDISCUSSIE TOGAMORES (2)

Het tweede panel werd gevormd door Cees Korvinus (Korvinus Van Roy & Zandt), Annemarije Schoonbeek (Andringa Caljé De Jager & Schoonbeek) en Thomas Felix (De Roos & Pen).

Cees Korvinus kwalificeerde de gedragsregels als ‘bevoogdend’. We moeten erop kunnen vertrouwen dat advocaten werken op basis van de kernwaarden. Zijn advies: schrap zoveel mogelijk gedragsregels. Korvinus ging vervolgens in op de kwestie ‘no-cure-no-pay’ en stelde dat een uurtje-factuur voor veel cliënten veel te duur is, zeker omdat vaak beslag is gelegd op het inkomen. Het is voor sommige cliënten soms de enige mogelijkheid om de beschuldiging bestrijden. Zonder no-cure-no-pay blijven deze cliënten in de kou staan. Op een vraag uit de zaal beaamde Korvinus dat hij zeker ook zaken aanneemt uit idealisme.

Cees Korvinus: “Schrap zoveel mogelijk gedragsregels”

Hans Vogels wees naar Noorwegen waar men ervaring heeft met no-cure-no-pay. Iedere cliënt wil dat aan het begin, maar aan het eind niemand, is zijn mening. Aan het begin is de cliënt namelijk op zijn kwetsbaarst. Korvinus bestreed dit: de cliënt wil een advocaat die de uitdaging aangaat en zelf ook risico's neemt.

Thomas Felix zoomde in op maatregel 'alle beperkingen' uit artikel 62 Strafvordering. Dit betekent dat advocaten in een strafproces geen informatie mogen geven aan iemand anders dan de eigen cliënt. Dat zorgt er ook voor dat de advocaat aan journalisten en investeerders geen antwoord kan geven op prangende vragen, iets wat het OM veelal wel mag en doet. De strijd wordt tegenwoordig niet alleen meer in de zittingzaal gestreden, maar ook in het publieke domein. Is deze regel eigenlijk nog wel van deze tijd?

Cees Korvinus vond dit inderdaad 'van de gekke' en de 'bevoogding ten top'. Wij wees naar de VS en de noodzaak van 'equality of arms' tussen het OM en de advocatuur.

Thomas Felix: “De maatregel ‘alle beperkingen’ is niet meer van deze tijd”

Annemarije Schoonbeek, voorheen onder andere werkzaam bij de AFM, merkte op dat men in de financiële wereld het provisieverbod niet kent. Zij is vóór onafhankelijkheid en tegen belangenverstrengeling, maar een strikt geformuleerd provisieverbod is niet nodig en kan worden afgeschaft. Het internet biedt de mogelijkheid vraag en aanbod bij elkaar te brengen, mits dit maximaal transparant gebeurt. Benader het vanuit de cliënt, die online zijn advocaat wil kunnen vinden!

Annemarije Schoonbeek: “Schaf het provisieverbod af”

REACTIE COMMISSIE GEDRAGSREGELS

Jan Loorbach, voorzitter van de commissie Gedragsregels 2017, reageerde na de paneldiscussies op de sprekers en hun voorstellen. Op de eerste plaats benadrukte hij dat nog alles open staat wat er wel of niet kan en moet veranderen in de herijking van de gedragsregels. No-cure-no-pay staat in de wet/verordening en niet in de gedragsregels, dus valt buiten de scope van de herijking van de gedragsregels. Ditzelfde geldt voor de maatregel 'alle beperkingen'. Thomas Felix wierp daarop tegen dat de commissie het dan naar zich toe moet trekken: maak er een gedragsregel van, wat de tuchtrechter weer een handvat biedt om af te wijken van de rigide wetgeving. Loorbach antwoordde dat de tuchtrechter dit ook nu al meeneemt door te toetsen op betamelijkheid. Cees Korvinus stelde voor een gedragsregel toe te voegen die stelt dat het de advocaat vrij staat om de beschuldiging aan het adres van zijn cliënt te weerspreken en om onderzoek te doen. Loorbach zegde toe deze suggestie mee te nemen in de besprekingen van de commissie Gedragsregels met de strafrechtadvocatuur.

Jan Loorbach: “De kwaliteit van de verwijzing staat centraal”

In de turbulente discussie rondom het provisieverbod zijn de dekens al opgeschoven, analyseerde Jan Loorbach. Er is nu al een aantal zaken toegestaan. Loorbach wees op de kwaliteit van de verwijzing en wil vooral het risico minimaliseren dat de aansluiting tussen vraag en aanbod misloopt. Daarbij is het aspect onafhankelijkheid ondergeschikt aan de kwaliteit van de verwijzing.

Innovatieplatform

Het Innovatieplatform bestaat uit een serie bijeenkomsten waarbij advocaten en andere experts discussiëren over innovatieve ontwikkelingen die de advocatuur raken. Het eerste Innovatieplatform ging in op de thema's [alternative business structures en mediation](#). Tijdens de tweede editie stond het onderwerp [ICT en vertrouwelijkheid](#) centraal. Het derde Innovatieplatform draaide om [robotisering en datalekken](#). Bekijk de [video's](#) voor een sfeerimpressie van laatste vier edities. Verder discussiëren naar aanleiding van het Innovatieplatform? Ga dan naar de [NOvA-groep op LinkedIn](#).

Tips voor vertrouwelijke internetcommunicatie

Als advocaat werkt u per definitie met vertrouwelijke informatie. Die gegevens – van uzelf én van uw cliënten – kunnen voor cybercriminelen goud waard zijn. Het risico dat u te maken krijgt met datadiefstal of afluisteren is dan ook bovengemiddeld, met soms ingrijpende gevolgen. Bent u zich bewust van de risico's? Welke communicatiemiddelen zijn wel of niet veilig? Welke maatregelen kunt u treffen om zich tegen een cyberaanval te beschermen? En wat moet u doen in geval van een datalek? Samen met Fox-IT heeft de NOvA een aantal [quick wins](#) voor advocaten op een rij gezet.

Herijking Gedragsregels 2017

Welke van de uit 1992 stammende [gedragsregels](#) zijn aan herziening toe? Dat is de centrale vraag voor de Commissie Gedragsregels 2017. De [commissie](#), onder leiding van voormalig algemeen deken Jan Loorbach, onderzoekt in hoeverre de huidige gedragsregels aanpassing behoeven. De NOvA biedt advocaten de mogelijkheid actief hierover mee te denken, onder meer via bijeenkomsten als het Innovatieplatform en [Hoe heurt het eigenlijk](#). Heeft u een suggestie welke gedragsregel moet worden zien, mail dan naar de commissie via gedragsregels2017@advocatenorde.nl.